

Bolje je reći *nadati se*, *vjerovati*, nego *imati nadu*, *vjeru* i sl. U rečenicama kao: *Imali su problema; imali su vremena; Imali su pravo* glagol je *imati*, naravno, nezamjenjiv. Samo bi izuzetna pjesnička sloboda dopustila *posjedovanje vremena*. *Imati* i *posjedovati* nisu istoznačnice. U svakodnevnoj uporabi češći je, što je i razumljivo i sasvim opravdano, zbog širega semantičkog polja, glagol *imati*. Treba vrlo oprezno razlučivati konkretno od apstraktnog i glagol *posjedovati* uporabljivati u stručnom, pravnom nazivlju.

SAŽETAK

Ljiljana Šarić, Zavod za hrvatski jezik HFI, Zagreb

UDK 801.3:801.54:808.62, stručni članak,


primljen 23. lipnja 1992., prihvaćen za tisak 26. rujna 1992.

Are Imati and Posjedovati Synonyms?

In the paper the differences in meanings between verbs *imati* and *posjedovati* in Croatian language, their terminological use in law as well as their common use, are discussed. The descriptions in monolingual and bilingual dictionaries are taken into consideration.

PITANJA I ODGOVORI

O UPORABI I ZNAČENJU GLAGOLA PRIDONIJETI

 eć mjesecima stanovnici Zagreba, čekajući na izdavanje osobne iskaznice ili putovnice, mogu u zgradi MUP-a u Petrinjskoj ulici uočiti obavijest:

Za dokaz o hrvatskom državljanstvu potrebno je pridonijeti na uvid original ili ovjerenu fotokopiju domovnice.

Mnogi su mi znanci skrenuli na to pažnju, tražeći da im pojasnim značenje i uporabu glagola *pridonijeti* koji su navikli

rabiti u značenju *dati svoj prinos*, a koje posve očito ne odgovara značenju koje ima u gornjoj rečenici.

Prije no što se upustim u razglabanje uporabe i značenja glagola *pridonijeti* napomenimo da glagolu *pridonijeti* (kao, barem u zadnjih dvadesetak godina, isključivom kroatizmu) - u njegovu osnovnom značenju - valja dati izrazitu prednost pred glagolom *doprinijeti*. Isto tako, valja dati izrazitu prednost imenici *prinos* (< *pridos*) uz koju je imenica *doprinosa* (prema glagolu *doprinijeti*) nepotrebna.

Glagol *pridonijeti* tvoren je od glagolske osnove (glagola *donijeti* i prefiksa

pri-, koji izriče *odavanje*,¹ *kazuje da je što dodano, dopunjeno*.² U malobrojnim našim jednojezičnim rječnicima značenje mu je slabo i šturo obrađeno; u *Akademijinu rječniku*³ kaže se da za njega u prikupljenoj građi nema potvrda, ali "da se pokniški govori i piše", te je naveden primjer *...i ja ću tome nešto pridonijeti*. U *Benešićevu rječniku*⁴ glagolu *pridonijeti* dano je značenje *doprinijeti*, dok uz *doprinijeti* stoji značenje dati doprinos. Uz natuknicu stoji ovaj primjer: *...i nije bio kadar pomisliti, koju žrtvu za nju ne bi pridonio*. (Kostelić). U tom jedinom danom

1 *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* JAZU, knj. 11, Zagreb 1935; u obradbi glagola *pridonositi* u kojoj je spomenut i u građi nepotvrđeni glagol *pridonijeti* stoji uputa na prijedlog (prefiks) *pri* (...i ide među glagole kod 1 *pri* pod 2...) sljedećega značenja: *izriče se odavanje (pridati, prikupiti, priliti, priorati, prisaditi, prizidati)*.

2 *Stjepan Babić*, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Zagreb 1986, str. 487; navedeno je pet značenja koje mogu imati glagoli s prefiksom *-pri*. Od tih pet značenja (1. *da je što dospjelo u neposrednu blizinu čega*, 2. *da se što sastavilo, spojilo*, 3. *da je što dodano, dopunjeno*, 4. *da je radnja izvršena nepotpuno, u malo, nedovoljnoj mjeri*, 5. *da je radnjom postignut cilj*) jedino koje bi moglo odgovarati značenju prefiksa *-pri* u glagolu *pridonijeti* jest treće.

3 Isto kao 1, s. v. *pridonositi*.

4 *Julije Benešić*, *Rječnik hrvatskoga književnog jezika od ilirskoga preporoda do Ivana Gorana Kovačića*, Zagreb 1986, sv. 12.

primjeru teško je govoriti o značenju glagola *pridonijeti* jer se pojavljuje u frazeološkom sklopu identičnom po značenju frazemu *prinijeti žrtvu* koji jednostavno znači *žrtvovati*. U *Anićevu rječniku*⁵ natuknica *pridonijeti* (uz oznaku KV koja se razvezuje kao *konvencionalna verzija hrvatskoga jezika*) ima ova značenja: 1. *donijeti što kao svoj prilog* 2. *svojim djelovanjem olakšati, potpomoći, pružiti pomoć, doprinijeti*. Drugo je značenje, dakle, ono koje je svim govornicima hrvatskoga jezika danas posve jasno i u kojem se glagol *pridonijeti* redovito rabi. Prvo bismo značenje mogli pridružiti glagolu *pridonijeti* u primjeru od kojeg smo krenuli, pa ćemo saznati da je *...kao svoj prilog potrebno na uvid donijeti original ili ovjerenu fotokopiju domovnice*. Nužno se nameće pitanje: kao prilog čemu? Odgovor možemo pretpostaviti: kao prilog dokumentima potrebnim za dobivanje osobne iskaznice, putovnice ili koje druge isprave ili potvrde. Ako ovu informaciju koja nedostaje u početnoj rečenici uvrstimo u nju, ona nas obavještava da je potrebno *...original ili ovjerenu fotokopiju domovnice pridonijeti dokumentima (i dati na uvid)*... što podrazumijeva da su oni već negdje odneseni, pa im mi *pridonosimo* i ovaj. Mi ih, međutim, *donosimo* sve skupa pa ovaj traženi dokument jednostavno *prilažemo* ostalima. Rješenje je, dakle ovdje: domovnicu valja *donijeti* na uvid

5 *Vladimir Anić*, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb 1991.


(ili, još bolje jednostavno *pokazati*, jer cijela je sintagma *dati na uvid, donijeti na uvid* prevedenica s njemačkog) ili je valja *priložiti dokumentima*. Riječ *pridonijeti* podrazumijeva da je što doneseno i uz to čemu priloženo, pri čemu se *doneseno* javlja kao suvišna obavijest.

Glagol *pridonijeti* valja rabiti kao neprijelazni glagol, s rekcijom u dativu i instrumentalu, bez obzira bila ona ostvarena ili samo potencijalna, i

objektima koji znače što neživo, dakle: *čim pridonijeti čemu*. Ne valja ga uporabljivati kao prijelazni glagol, tj. glagol koji otvara mjesto objektu u akuzativu, kao što je to učinjeno u polaznom primjeru, već umjesto njega valja uporabljivati koji od glagola: *priložiti, donijeti, pokazati*.

Lana Hudeček

INZULIN ILI INSULIN?

 r. Ž. Metelko iz Zavoda za dijabetes, endokrinologiju i bolesti metabolizma "Vuk Vrhovac" u Zagrebu pita kako bi valjalo pisati i izgovarati naziv hormona žlijezde gušterače (u kojoj se nalazi u obliku otočića) koji upravlja izmjenom šećera u tijelu i ujedno naziv za lijek protiv šećerne bolesti.

Taj je naziv doista u vezi s lat. *insula* (= otok), gdje se je skupina *ns* jednako pisala i izgovarala. Mora li tako biti i u hrvatskom? Suglasnik *s* između dvaju samoglasnika u riječima iz klasičnih jezika (starogrčkoga i latinskoga), zatim iz hebrejskoga i rjeđe iz talijanskoga, francuskoga ili kojega drugog živog jezika izgovara se u hrvatskome jeziku *z*, a obično se tako i piše. U tome većih teškoća nema. Kad su u pitanju riječi iz tih jezika sa suglasničkim skupinama *ls*, *ns*, *rs* i slično iza kojih slijedi samoglasnik, tu se očituje velika šarolikost, ali se ipak dadu utvrditi stanovite pravilnosti, određene težnje. Ovdje ćemo se ograničiti samo na skupinu

ns. Evo nekoliko primjera u kojima u hrvatskom jeziku prevladava ili se jedino upotrebljava lik sa *nz* u izgovoru i u pismu: *Anzelmo, avanzirati, cenzor, cenzura, defenziva, dimenzija, dispanzer, inzult, intenzivan, intranzitivan, inzistirati, kompencija, kondenzator, konzerva, konzervativan, konzervator, konzervatorij, konzervirati, konzilij, konzistorij, konzola, konzorcij, konzul, konzultirati, konzumirati, menza, menzura, ofenziva, ostenzorij, penzija, pretenzija, recenzija, senzacija, senzibilan, senzitivan, senzualan, tonzile, tonzura, utenzilije* itd. Valja napomenuti da mnogi autori koji se bave jezičnim razlikama između hrvatskoga i srpskoga navode i neke od navedenih primjera, i to sa skupinom *nz* kao kroatizme, a sa *ns* kao srbizme, što donekle ima uporište u različitom načinu primanja stranih riječi, posebno iz grčkoga jezika. Nasuprot tomu ima i u hrvatskom dosta primjera u kojima je češći lik sa *ns* ili se samo takav upotrebljava: *insekt, insert, inseminacija, insinucija, insolventan, insurekcija, konsekracija, konsignacija, konsolidacija, kon-*